

EN ATTRAKTIV OG OPLEVELSESRIK REGION

De mindre byer i Syddanmark

Udgivelse:
Regional Udvikling,
Region Syddanmark
Damhaven 12, 7100 Vejle

Design & produktion:
Region Syddanmark

Foto:
Hyldager Fotografi
og Colourbox

Forord

Et grundlæggende element i den regionale udviklingsstrategi "Fremtidens Syddanmark" er, at det skal være attraktivt at bosætte sig alle steder i regionen, uanset om det er i en større by, i en mindre by eller ude i småbyerne og landdistrikterne. Det betyder, at udviklingen skal ske i hele regionen. For at bidrage til dette mål tilvejebringer regionen viden om, hvordan steder klarer sig, og hvordan udviklingen ser ud. Hvad er udfordringerne, og hvilke muligheder er der?

Analysen "De mindre byer i Syddanmark" tager temperaturen på byer med 2.000 til 5.000 indbyggere, og hvordan de har udviklet sig - ikke mindst byer, der varetager en helt særlig og kritisk rolle i forhold til deres opland.

De mindre byer overses ofte og har svært ved at finde den plads, de fortjener som bindeleddet mellem de større byer og landdistrikterne - dvs. de mange landsbyer eller landsbylignende småbyer og de egentlige landdistrikter. Borgere fra en stor del af de mindre byer bidrager til arbejdskraft i de større byers virksomheder. Samtidig pendler lidt over 20.000 til de mindre byer fra småbyer og landdistrikter. Hvis udviklingen går i stå i de mindre byer, kan det derfor både forringe adgangen til arbejdskraft i større byer og bringe eksistensgrundlaget i landdistrikter og småbyer i fare.

Analysen skal konkret bidrage til at afdække de styrker og potentialer, som skal understøtte muligheden for, at livet kan leves i hele Syddanmark og leverer samtidig ny viden om udviklingsvilkårene i de mindre byer i regionen.

Indhold

- **Undersøgelsens indhold** / side 3
- **Sammenfatning** / side 4
- **Efterspørgsel efter byen** / side 7
- **Byens arbejdspladser** / side 11
- **Byens indbyggere** / side 19
- **Tilgængelighed** / side 23
- **Byens servicetilbud** / side 27
- **Oversigt** / side 32
- **Appendiks** / side 34

Undersøgelsens indhold

“De mindre byer i Syddanmark” ser nærmere på byer i Region Syddanmark med 2.000 til 5.000 indbyggere. Udviklingen i disse byer overses ofte, og viden om dem er sparsom, selvom de spiller en væsentlig rolle blandt andet i forhold til småbyers og landdistrikters udvikling.

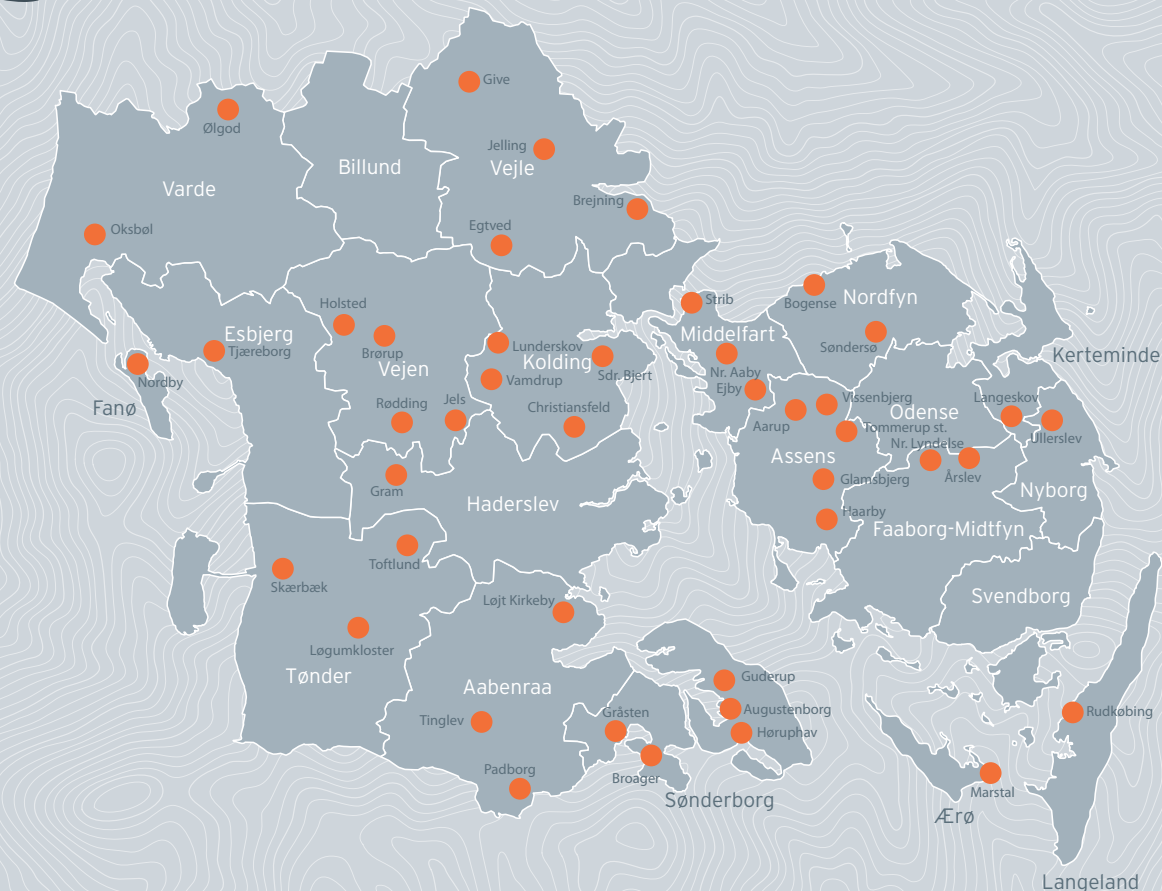
I analysen indgår 44 byer, som ses på kortet til højre. Der er enkelte byer, som opfylder befolkningskriteriet, men ikke er inkluderet i analysen, da de ikke opfattes som selvstændige byer, men som forstæder til en større by. Det drejer sig fx om Skibet ved Vejle og Taulov ved Fredericia.

I analysen ses der nærmere på hvilken type af by, samt hvilken rolle den enkelte by har i det område, den er placeret i. Ved at se på socioøkonomiske, demografiske og geografiske faktorer vurderes det, hvorvidt byen kan kategoriseres som en bosætningsby, en erhvervsby og en handelsby. Derudover analyseres det, om byen klarer sig bedre eller dårligere end dens beliggenhed lægger op til opgjort efter antallet af arbejdspladser i nærområdet.

Afsnittet “Efterspørgslen efter byen” omfatter befolkningsudvikling og den gennemsnitlige salgspris på ejendomme. Disse to parametre udgør i analysen den samlede efterspørgsel.

Den samlede efterspørgsel måles op mod resultater i de efterfølgende afsnit, der, i det omfang det giver mening, giver nogle bud på, hvorfor efterspørgslen er høj eller lav eller har udviklet sig godt eller mindre godt.

I “Byens arbejdspladser” vurderes byernes erhvervsmæssige styrke og sårbarhed. Med erhvervsmæssig sårbarhed menes, hvorvidt byen er afhængighed af én større virksomhed og dens arbejdspladser. Desuden omhandler afsnittet pendlingen til og fra de mindre byer.

“Byens indbyggere” omhandler befolkningssammensætningen samt uddannelses- og indkomstniveauet, mens afsnittet “Tilgængelighed” analyserer adgang til arbejdspladser og ungdomsuddannelser.

Analysens sidste afsnit, “Byens servicetilbud”, ser på byernes udbud af serviceydelser som fx skole og pasningsmuligheder, udbuddet af fritidstilbud samt omfanget af detailhandel.

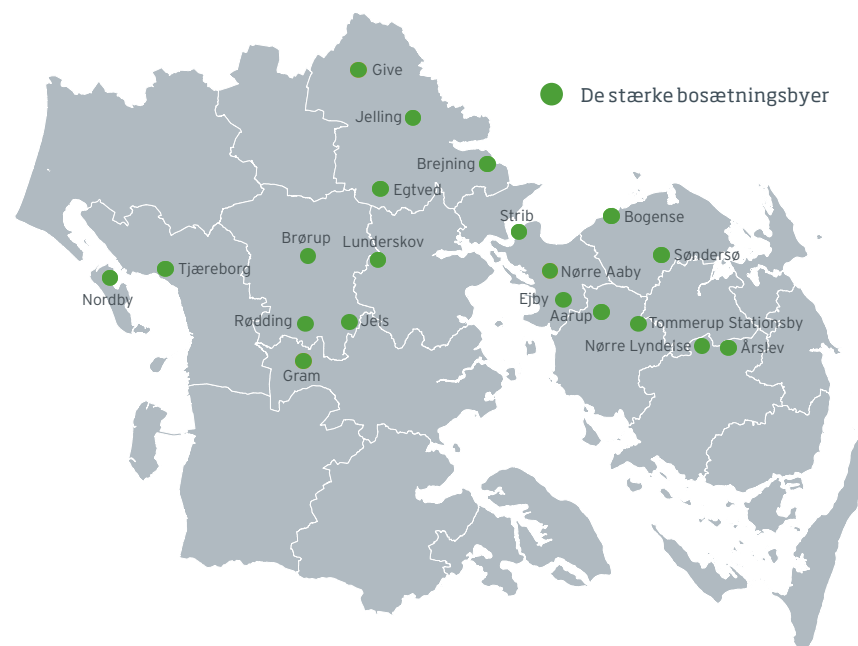

Sammenfatning

Generelt går det godt i de mindre byer i Syddanmark. I to ud af tre byer (64 pct.) er befolkningstallet vokset i perioden fra 2010 til 2020, og alle kan tilbyde indkøbs-, service- og sundhedstilbud. Hvorvidt den enkelte by har oplevet befolkningsvækst afhænger ofte af placeringen af byen i forhold til de større byer i regionen og de store arbejdskraftområder i Trekantområdet, Esbjerg og Odense samt den rolle, byen spiller i forhold til de øvrige byer og landdistrikter.

Byerne har forskellige funktioner i forhold til deres omgivelser. En række byer fungerer som bosætningsbyer, hvor mange af byens beskæftigede pendler ud af byen for at tage på arbejde i den nærliggende større by. En stor del af bosætningsbyerne oplever vækst i befolkningstallet. Andre kan betegnes som erhvervsbyer og handelsbyer.

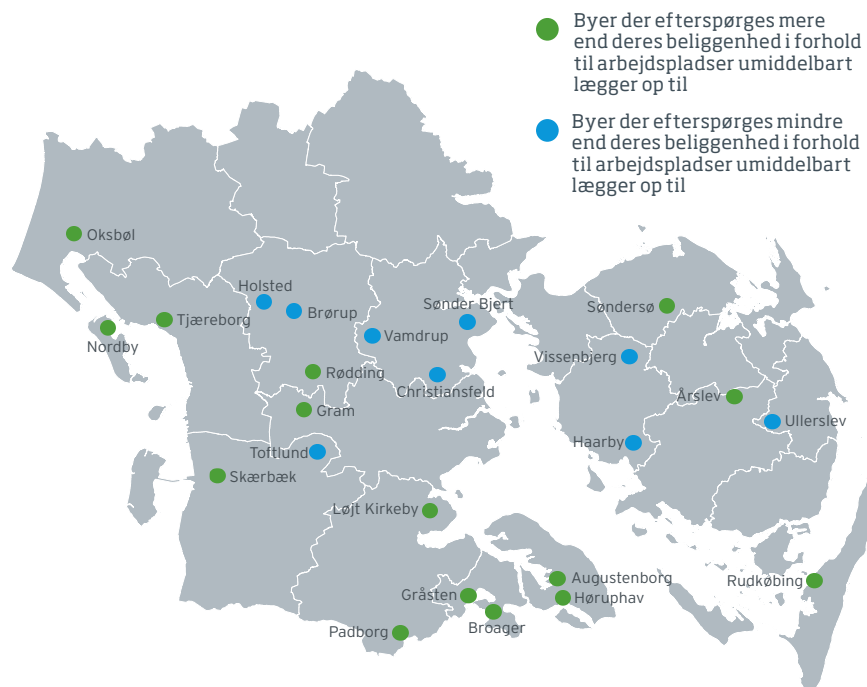
En gruppe af byer er under pres med vigende indbyggertal. Denne udfordring ses især i nogle af de byer, der ligger et stykke fra større byer og har deres eget opland. Flere af dem er erhvervsbyer, hvor arbejdspladser samt indkøbs-, service- og sundhedstilbud er en væsentlig livsnerve for småbyer og landdistrikter i området. Fortsætter denne udvikling for disse mindre byer, vil man dermed få sværere ved at fastholde befolkningen i deres oplande og opretholde rammerne for et godt liv dér.

Stærke bosætningsbyer

I perioden 2010-2020 har 23 af de 44 mindre byer haft en større vækst i befolkningstallet end gennemsnittet i Syddanmark. 20 ud af de 44 mindre byer kan karakteriseres som stærke bosætningsbyer ud fra en samlet vurdering af den enkelte bys befolkningsudvikling i perioden 2010-2020 og den gennemsnitlige salgspris for parcelhuse i perioden 2018-2021.

De stærke bosætningsbyer er primært placeret tæt ved de større byer og særligt i de store arbejdskraftområder i Trekantområdet, i et bælte fra Esbjerg til Kolding, i Odenseområdet og på Vestfyn. Efterspørgslen efter at bosætte sig i disse byer er høj, blandt andet på grund af nærheden til mange arbejdspladser og de større byers service- kultur- og fritidstilbud. Bosætningsbyerne spiller desuden en afgørende rolle i forhold til at levere den arbejdskraft, som de større byer har brug for.

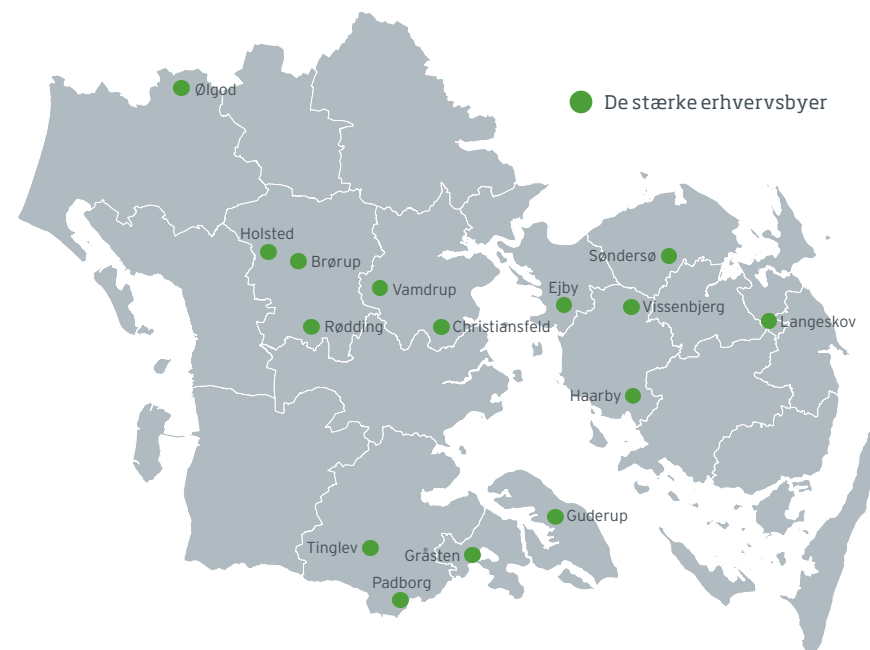
Arbejdspladser og efterspørgsel

Adgang til arbejdspladser kan have indflydelse på efterspørgslen efter byen. Jo flere job der kan nås inden for rimelig pendlingsafstand, jo større mulighed må man forvente, der er i forhold til at fastholde og tiltrække indbyggere.

Der er store forskelle på, hvor mange arbejdspladser indbyggerne i de mindre byer kan nå inden for 30 eller 60 minutter. Sammenholdes det med befolkningsudviklingen og vækst i salgspriser på ejendomme, kan man se, om den enkelte by har en større eller mindre efterspørgsel, end beliggenheden lægger op til.

15 byer vurderes til at have en større tiltrækningskraft, end der kan forventes i forhold til byens placering. De ligger primært i Sønderjylland og i den vestlige del af regionen.

Ni byer har en lavere efterspørgsel end deres arbejdspladspotentiale lægger op til. Disse byer har et stort potentiale for positiv udvikling, eftersom de har mulighed for at drage fordel af deres placering i forhold til at tiltrække nye indbyggere.

Erhvervsbyer

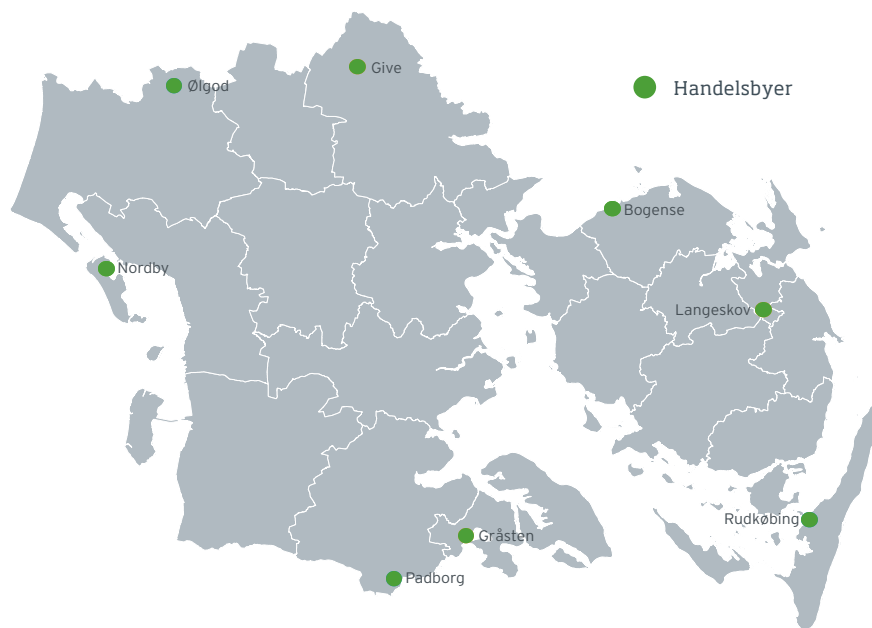
Erhvervsbyerne er kendetegnet ved, at antallet af arbejdspladser i byen svarer til mindst 80 pct. af antallet af indbyggere i den erhvervsaktive alder (25-66 år). Godt en tredjedel (15) af byerne i analysen kan betegnes som erhvervsbyer.

Erhvervsbyerne spiller ofte en afgørende rolle som arbejdssted for befolkningen i småbyer og landdistrikter. Mellem 30 og 45 pct. af arbejdspladserne i erhvervsbyerne besættes af beskæftigede fra småbyer og landdistrikter.

Fem af byerne er udprægede erhvervsbyer, da de har flere arbejdspladser, end der er indbyggere i den erhvervsaktive alder. Det drejer sig om Padborg, Guderup, Brørup, Gråsten og Tinglev.

Flere af byerne ligger i eller relativt tæt på stærke arbejdskraftområder, og mange ligger i nærheden af motorveje. Enkelte byer er placeret forholdsvis langt fra større byer og motorveje og har deres eget opland (fx Ølgod og Haarby).

Handelsbyer

En handelsby er kendetegnet ved at have et bredt udvalg af dagligvarebutikker, herunder købmænd, supermarkeder og discountforretninger, men også med flere specialbutikker som fx delikatessforretninger, friserer eller tøjforretninger.

Otte byer kan karakteriseres som handelsbyer. Det er i handelsbyerne, at indbyggerne i nærområdet har adgang til et større udvalg af basale handelsvarer. Handelsbyerne ligger generelt længere fra de større byer.

Efterspørgsel efter byen

Efterspørgsel efter byen er i denne analyse opgjort ved, hvorvidt den enkelte by har haft en negativ eller positiv vækst i antallet af indbyggere de seneste 10 år, og hvordan salgspriserne på ejendomme har udviklet sig i perioden.

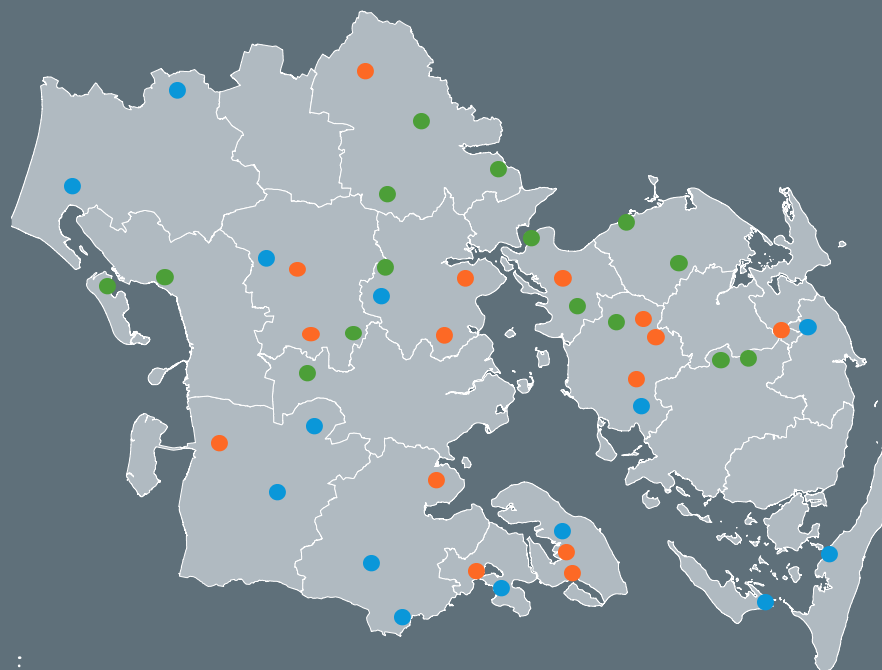
Befolkningsudvikling

Befolkningsudviklingen i en mindre by kan have store konsekvenser for byen, men også for de nærliggende landdistrikter og småbyer. Det gælder særligt for byer relativt langt fra de større byer. Et faldende befolkningstal i byen kan betyde lukning af butikker, skoler og fritidsaktiviteter, men kan også få indbyggertallet til at falde i nærliggende områder, hvor byen har fungeret som nærmeste centrum for indkøb, fritidsaktiviteter m.m.

Det går godt i forhold til befolkningsudviklingen i de fleste af de mindre byer i Syddanmark. 23 ud af 44 byer har oplevet en større vækst i befolkningstallet end gennemsnittet for hele regionen på 1,9 pct. 14 af byerne har oplevet en negativ befolkningsudvikling i perioden 2010-2020.

Byer i og omkring større byer og store arbejdskraftoplande som Trekantområdet samt Odense- og Esbjergområdet har oplevet den største vækst. Eksempler er Brejning, Årslev og Egtved.

Byer i mere tyndtbefolkede områder og længere væk fra de større byer har haft sværere ved at fastholde befolkningstallet. Det gælder for flere af de mindre byer i den sydlige og i den nordvestlige del af regionen.

Befolkningsudvikling 2010-2020

Kortet viser befolkningsudviklingen i de 44 mindre byer i Syddanmark i perioden 2010-2020.

Kilde: Region Syddanmark og Danmarks Statistik

- 15 højeste
- 15 midterste
- 14 laveste

23

23 af de 44 mindre byer har haft en større vækst i befolkningstallet i perioden 2010-2020 sammenlignet med udviklingen i hele Syddanmark

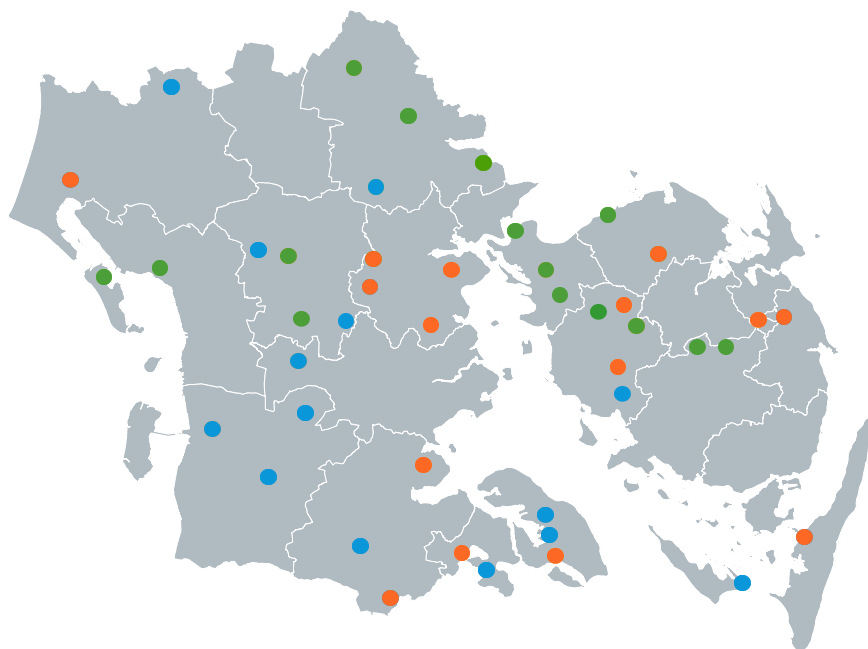

Salgspriser

I de mindre byer varierer den gennemsnitlige salgspris på ejendomme fra 0,79 mio. kr. til 2,85 mio. kr. Den gennemsnitlige salgspris er udregnet på baggrund af alle indgåede handler i perioden 2018-2021.

Salgspriserne i flere af de mindre byer i Trekantområdet og nær Odense og Esbjerg er blandt de højeste i Syddanmark. Anderledes ser det ud i den sydlige del af regionen. Her ligger den gennemsnitlige salgspris i mange af de mindre byer på under 1,3 mio. kr.

Kortet viser den gennemsnitlig salgspris på ejendomme i byerne i perioden 2018-2021. Se appendiks på side 34 for information om metode.

Kilde: Region Syddanmark og Tingbogen

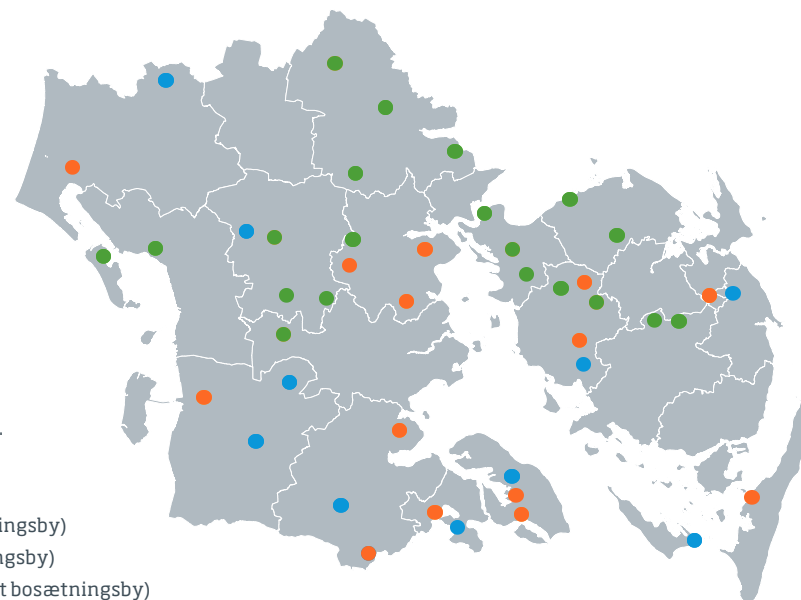
- 1.586.400 til 2.853.600 kr.
- 1.262.200 til 1.586.300 kr.
- 793.800 til 1.262.100 kr.

Samlet efterspørgsel

Befolkningsudvikling og salgspriser på ejendomme er et udtryk for den samlede efterspørgsel efter den enkelte by. Kortet ovenfor viser, at 20 af de 44 byer vurderes som stærke bosætningsbyer. Mange mindre byer i Trekantområdet, på Vestfyn og omkring Esbjerg og Odense er stærke bosætningsbyer. Byerne Gram, Jels, Egtved, Sønderød og Lunderskov er stærke bosætningsbyer til trods for, at de gennemsnitlige salgspriser i byerne ikke er blandt de højeste i Syddanmark. Det skyldes en stærk befolkningstilvækst i byerne.

Ti af de mindre byer vurderes at have en lav samlet efterspørgsel med negativ befolkningsudvikling og lave salgspriser sammenlignet med de øvrige mindre byer i regionen. Disse byer benævnes "ikke udprægede bosætningsbyer". Hvis udviklingen i disse byer ikke vender, kan de stå over for udfordringer i fremtiden eventuelt i form af være skolelukning eller flytning af arbejdspladser.

14 byer placeres i midten af skalaen som bosætningsbyer. Fælles for byerne er, at de har formået at holde befolkningstallet status quo eller har oplevet en mindre befolkningstilvækst de seneste 10 år.

Kortet viser byernes samlede efterspørgsel.

Kilde: Region Syddanmark

- Høj (Stærk bosætningsby)
- Medium (Bosætningsby)
- Lav (Ikke udpræget bosætningsby)

	Befolkningsudvikling 2010-2020	Salgspriser (gns. for ejendomme)	Samlet efterspørgsel
Brejning	11,1%	1.762.500	Høj
Årslev	10,6%	1.861.700	Høj
Jels	9,9%	1.128.100	Høj
Egtved	9,7%	1.278.800	Høj
Tjæreborg	9,5%	1.723.600	Høj
Jelling	8,9%	2.112.700	Høj
Søndersø	8,2%	1.455.600	Høj
Strib	8,2%	2.770.100	Høj
Nørre Lyndelse	7,9%	2.274.900	Høj
Nordby	7,0%	1.689.200	Høj
Aarup	6,3%	1.605.600	Høj
Bogense	6,2%	1.630.400	Høj
Ejby	4,7%	2.853.600	Høj
Lunderskov	4,6%	1.463.400	Høj
Gram	4,0%	825.900	Høj
Nørre Aaby	3,9%	1.691.600	Høj
Give	3,7%	1.684.500	Høj
Tommerup Stationsby	2,9%	2.055.800	Høj
Brørup	1,5%	1.707.000	Høj
Rødding	-0,4%	1.698.400	Høj
Christiansfeld	3,7%	1.511.600	Medium
Vissenbjerg	3,3%	1.297.300	Medium
Løjt Kirkeby	2,4%	1.368.600	Medium
Langeskov	2,2%	1.455.700	Medium
Skærbæk	2,2%	1.056.400	Medium
Gråsten	1,8%	1.318.400	Medium
Glamsbjerg	1,3%	1.288.700	Medium
Høruphav	0,7%	1.565.800	Medium
Sønder Bjert	0,2%	1.586.400	Medium
Augustenborg	-1,0%	1.234.900	Medium
Rudkøbing	-1,6%	1.310.600	Medium
Oksbøl	-1,9%	1.302.900	Medium
Vamdrup	-3,1%	1.464.900	Medium
Padborg	-4,7%	1.470.400	Medium
Toftlund	-1,3%	828.200	Lav
Holsted	-1,5%	793.000	Lav
Ullerslev	-1,7%	1.207.400	Lav
Haarby	-1,8%	1.010.900	Lav
Løgumkloster	-3,1%	1.015.200	Lav
Tinglev	-3,4%	809.300	Lav
Broager	-4,3%	1.262.100	Lav
Ølgod	-4,8%	1.100.100	Lav
Guderup	-7,9%	805.800	Lav
Marstal	-8,8%	818.800	Lav

Tabellen til højre viser den samlede efterspørgsel efter byerne. Befolkningsudviklingen i perioden 2010-2020 og salgspriser på ejendomme i perioden 2018-2021 er opdelt i kategorierne høj, medium og lav. Den samlede efterspørgsel er angivet ved den højest opnåede kategori for de to parametre.

Kilde: Region Syddanmark, Tingbogen og Danmarks Statistik

Inddeling - Befolkningsudvikling

15 byer med største vækst - grøn
De næste 15 byer - orange
De sidste 14 byer - blå

Inddeling - Salgspriser

Byens arbejdspladser

I de fleste af de mindre byer er der markant flere borgere i den erhvervsaktive alder (25-66 år), end der er arbejdspladser i byen, og en stor del af indbyggerne pendler ud af byen for at tage på arbejde. En række af byerne er vigtige arbejdssteder for småbyer og landdistrikter, og nogle af dem fungerer som centerby og bycentrum for et opland.

Byens arbejdspladsbalance

Forholdet mellem antal arbejdspladser og antal beskæftigede giver et billede af, om byen kan ses som stærk erhvervsby, erhvervsby eller ikke udpræget erhvervsby.

- En stærk erhvervsby er kendetegnet ved, at der er mange arbejdspladser i byen relativt til antallet af indbyggere i den erhvervsaktive alder (25-66 år). Byerne fungerer oftest som centerbyer og er i mange tilfælde særlig vigtige for oplandet.
- En erhvervsby er kendetegnet ved hverken at have mange eller få arbejdspladser i byen i forhold til antallet af indbyggere i den erhvervsaktive alder. Også i disse byer er der en del indpendlere fra landdistrikter og småbyer.
- De ikke udprægede erhvervsbyer er kendetegnet ved få arbejdspladser relativt til antal indbyggere i alderen 25-66 år. Fælles for mange af byerne er, at der er let adgang til tusindvis af arbejdspladser inden for 30-60 minutter. Derfor er det ikke lige så afgørende at have mange arbejdspladser sammenlignet med de stærke erhvervsbyer.

Arbejdspladser 2020

	Arbejdspladser i alt	Pr. 100 25-66 årige		Arbejdspladser i alt	Pr. 100 25-66 årige
Padborg	3.515	157	Nørre Aaby	894	59
Brørup	2.702	116	Lunderskov	890	55
Gråsten	2.244	111	Brejning	862	53
Vamdrup	2.091	83	Ejby	857	78
Ølgod	1.817	97	Augustenborg	719	45
Langeskov	1.774	84	Jelling	683	39
Give	1.661	75	Årslev	667	32
Guderup	1.644	140	Egtved	651	56
Søndersø	1.563	96	Tjæreborg	629	44
Rudkøbing	1.548	71	Nordby	564	44
Tinglev	1.498	110	Jels	535	55
Vissenbjerg	1.404	86	Gram	532	44
Holsted	1.306	81	Marstal	522	54
Aarup	1.218	77	Strib	492	20
Løgumkloster	1.197	70	Oksbøl	465	34
Christiansfeld	1.195	82	Broager	455	28
Glamsbjerg	1.180	73	Ullerslev	440	33
Rødding	1.108	92	Tommerup Stationsby	428	34
Bogense	1.062	56	Nørre Lyndelse	399	37
Skærbæk	1.020	68	Høruphav	362	30
Haarby	1.011	88	Sønder Bjert	227	23
Toftlund	904	59	Løjt Kirkeby	181	17

Kilde: Region Syddanmark, CVR og SAM-K/LINE

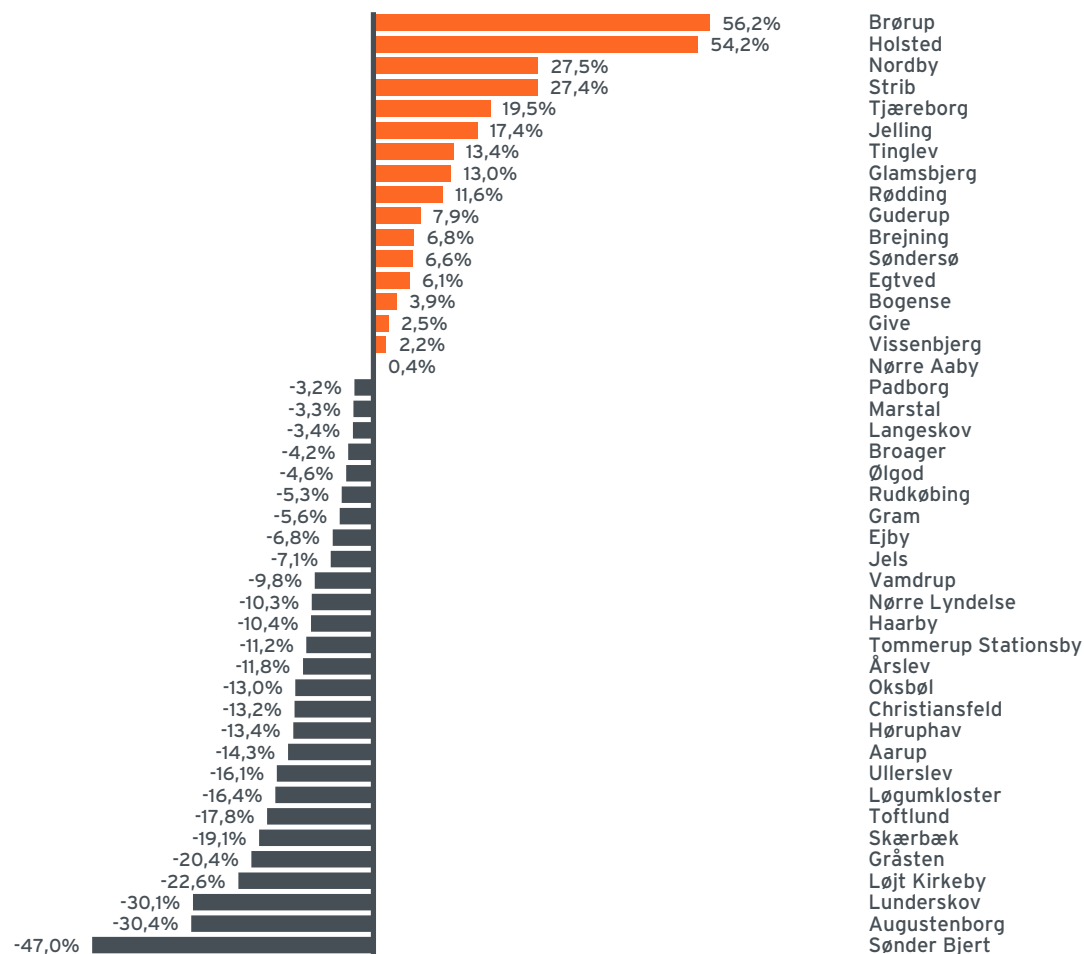

Udvikling i arbejdspladser 2010-2020

Figuren viser udviklingen i antallet af arbejdspladser (årsværk) i perioden 2010-2020 i de mindre byer.

Kilde: Region Syddanmark, CVR

Erhvervsby eller ej

De stærke erhvervsbyer findes på tværs af hele regionen. Mange ligger tæt på motorveje. Dog er der nogle byer, blandt andet Ølgod, Haarby og Tinglev, hvor afstanden til motorveje og større byer er forholdsvis stor.

Fem mindre byer har flere arbejdspladser, end der er indbyggere i den erhvervsaktive alder. Dermed er disse byer også attraktive for deres omgivelser grundet de mange arbejdspladser. Padborg, Guderup og Brørup har flest arbejdspladser pr. 100 indbyggere i den erhvervsaktive alder (25-66 år) (se tabel side 11).

Byer i og nær de store arbejdskraftoplande i Trekantområdet og Odenseområdet har relativt få arbejdspladser i forhold til antallet af indbyggere i den erhvervsaktive alder. De kategoriseres derfor som ikke udprægede erhvervsbyer. Eksempler er Strib, Nørre Aaby, Årslev og Nørre Lyndelse. Fælles for dem er, at der er god tilgængelighed til mange arbejdspladser inden for 60 minutter.

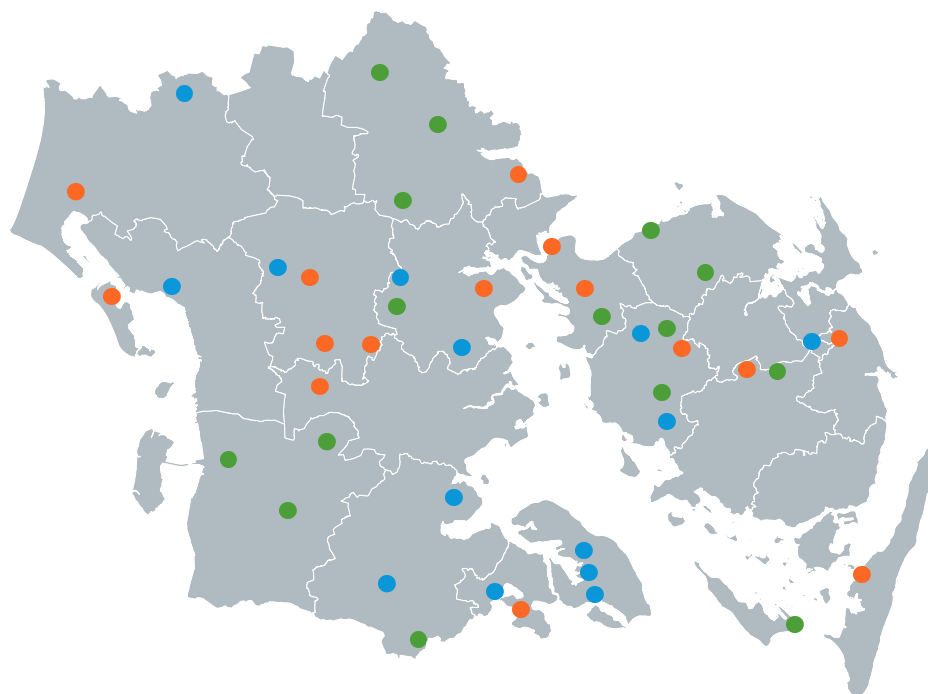
Udvikling i antal arbejdspladser

Arbejdspladsudviklingen går den forkerte vej i flere af byerne. Næsten to tredjedele (27 ud af de 44 byer) har fra 2010-2020 oplevet et fald i antal arbejdspladser, mens cirka en tredjedel har oplevet vækst.

To stærke erhvervsbyer, Brørup og Holsted, ligger i top med en vækst i antallet af arbejdspladser på mere end 50 pct. Men der er også stærke erhvervsbyer, der har mistet arbejdspladser. Gråsten har perioden 2010-2020 oplevet et fald på 20,4 pct., Christiansfeld på -13,2 pct. og Vamdrup på 9,8 pct.

Sårbarhed over for lukning af største virksomhed 2020

- Mindre end 11,6 pct. af arbejdspladserne findes på byens største virksomhed
- 11,6 til 20,9 pct. af arbejdspladserne findes på byens største virksomhed
- Flere end 20,9 pct af arbejdspladserne findes på byens største virksomhed

Kortet viser, hvor stor en andel af den enkelte bys samlede antal arbejdspladser, der findes på den største private eller offentlige virksomhed i byen i 2020.

Kilde: Region Syddanmark og CVR

Erhvervsstrukturel sårbarhed

Lukning af en større virksomhed kan have stor indflydelse på udviklingen i en mindre by, hvis en stor del af byens job findes på virksomheden. Det gælder blandt andet for Guderup og Ølgod, hvor henholdsvis 70 pct. og 39 pct. af arbejdspladserne findes på den største virksomhed i byen.

Padborg, Vissenbjerg, Sønder sø og Vamdrup har relativt mange arbejdspladser og er blandt de byer, der er mindst sårbare overfor en eventuel lukning af byens største virksomhed.

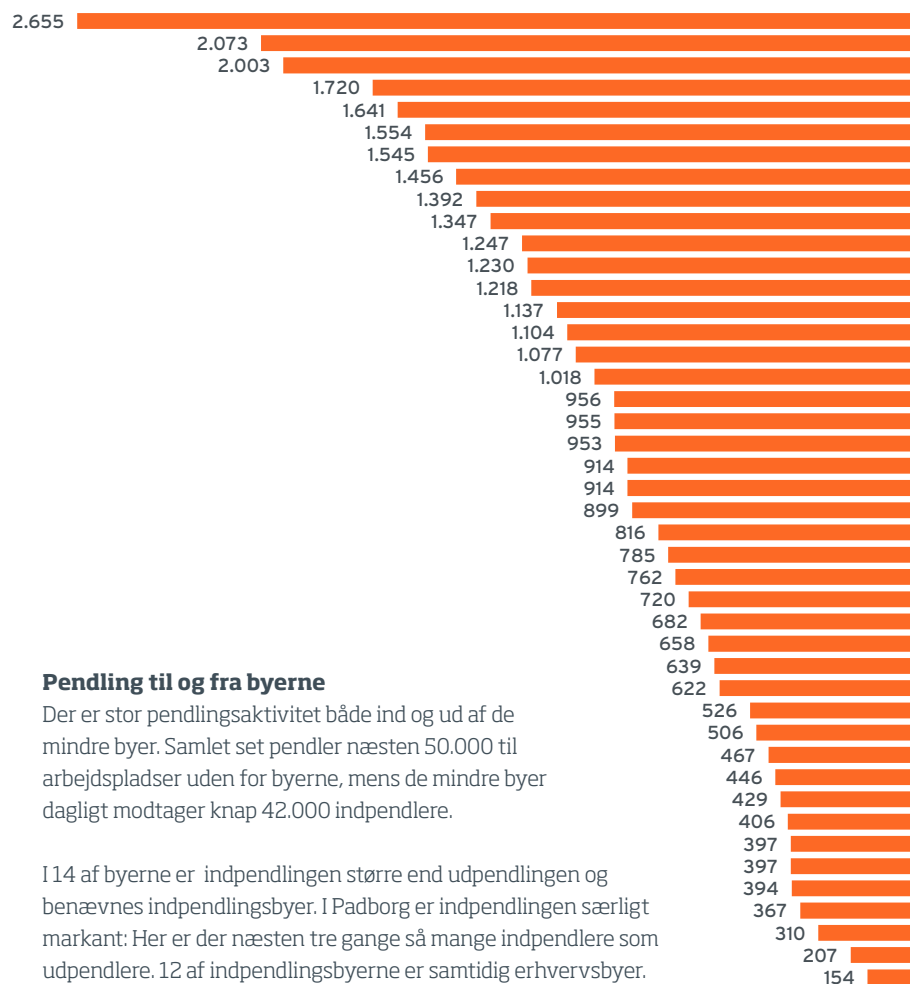
-2%

I perioden 2010-2020 er det samlede antal af arbejdspladser (årsværk) faldet med 2 pct. i de mindre byer

Indpendling 2019

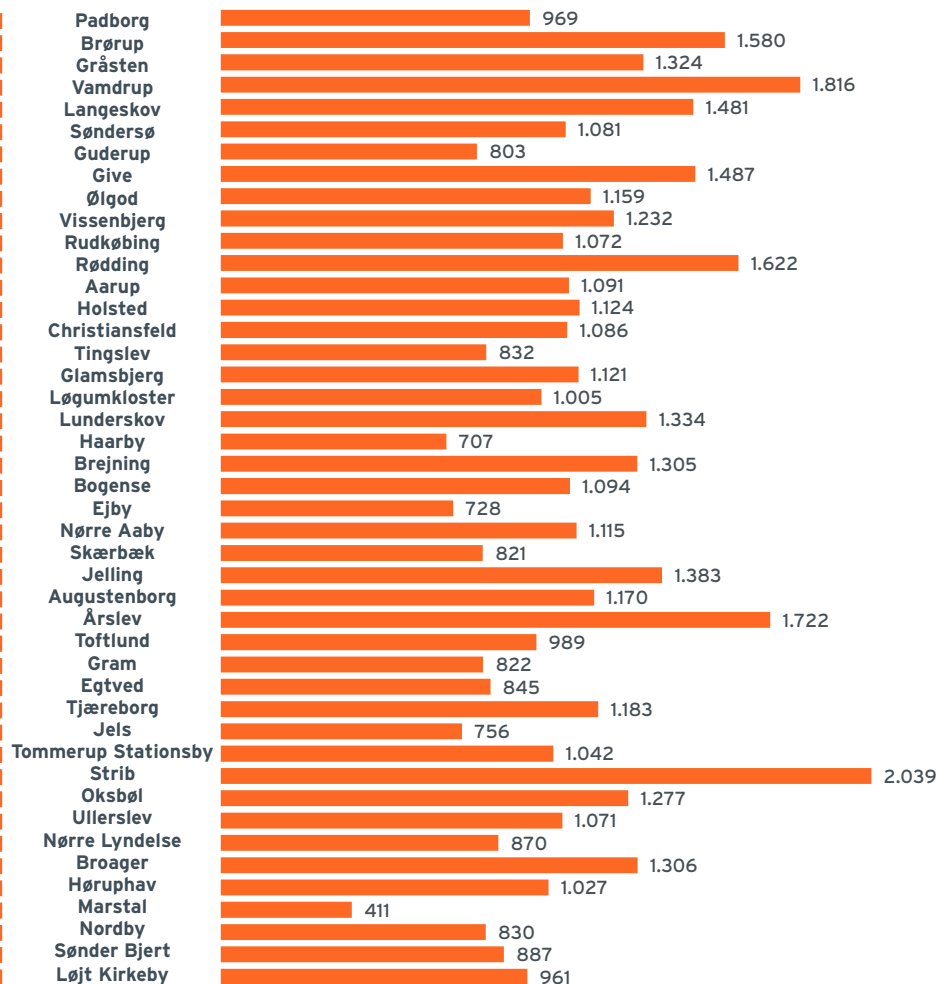
Pendling til og fra byerne

Der er stor pendlingsaktivitet både ind og ud af de mindre byer. Samlet set pendler næsten 50.000 til arbejdspladser uden for byerne, mens de mindre byer dagligt modtager knap 42.000 indpendlere.

I 14 af byerne er indpendlingen større end udpendlingen og benævnes indpendlingsbyer. I Padborg er indpendlingen særligt markant: Her er der næsten tre gange så mange indpendlere som udpendlere. 12 af indpendlingsbyerne er samtidig erhvervsbyer.

Tæt på de større byer ligger mange udpendlingsbyer. I Sønder Bjert, Strib og Løjt Kirkeby er der fire til seks gange så mange udpendlere som indpendlere.

Udpendling 2019

Figuren viser fordelingen af indpendlere og udpendlere fra de mindre byer i 2019.

Kilde: Region Syddanmark og Danmarks Statistik

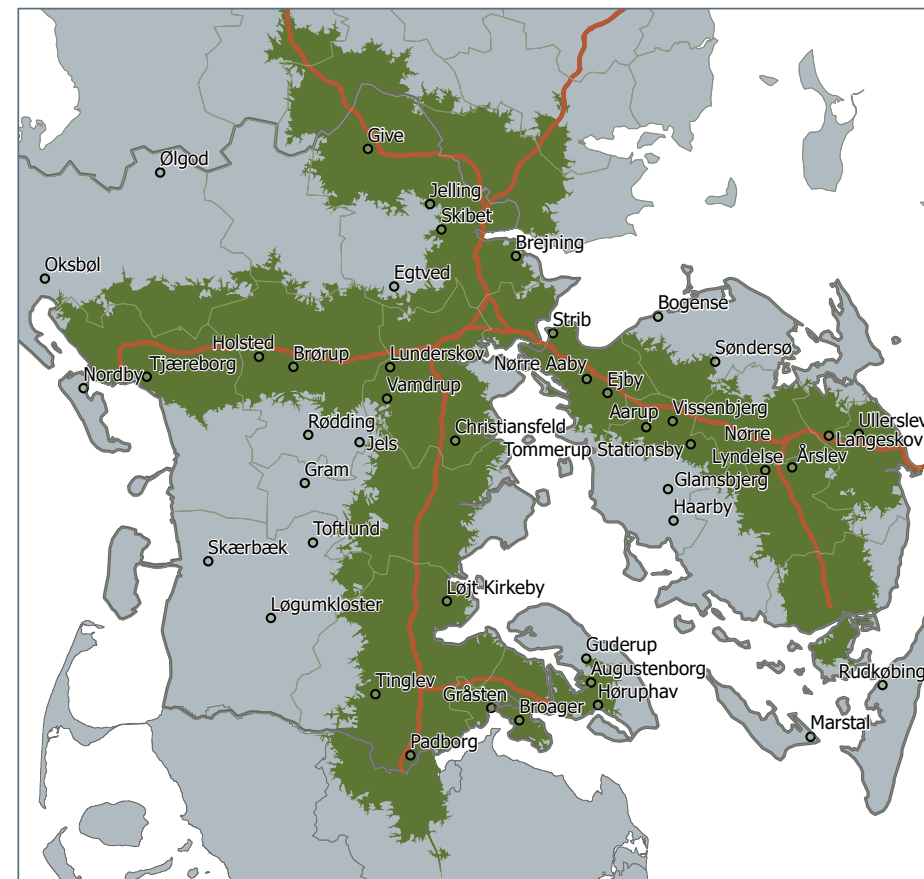
Tæt på motorvej

Adgang til arbejdspladser og omfanget af ind- og udpendling påvirkes af infrastrukturen. Adgang til motorveje kan have stor effekt på bevægelserne til og fra byerne.

Kortet til højre viser tilgængeligheden til motorveje fra de mindre byer. Over halvdelen (57 %) er beliggende inden for de grønne bælter, hvilket betyder, at de har nem adgang til motorvejssystemet med en køretid til en motorvej på maksimalt 15 minutter. En stor andel af disse byer er stærke bosætningsbyer og erhvervsbyer.

Adgang til motorvej 2021

Kortet viser tilgængeligheden til motorvej inden for 15 minutter i bil. Afgangstidspunkt er fastsat til kl. 7.30.

Kilde: Region Syddanmark og Drivetime

Indpendling fra småbyer og landdistrikter 2019

	Indpendling fra landdistrikter 2019		Indpendling fra landdistrikter 2019
Padborg	1.440	Toftlund	419
Brørup	977	Egtved	382
Gråsten	963	Nørre Aaby	381
Rudkøbing	945	Jelling	360
Give	885	Lunderskov	342
Ølgod	870	Årslev	314
Vamdrup	699	Marstal	310
Søndersø	688	Gram	299
Langeskov	640	Brejning	281
Løgumkloster	619	Augustenborg	250
Guderup	611	Jels	244
Tinglev	603	Oksbøl	241
Aarup	595	Tommerup Stationsby	218
Holsted	594	Tjæreborg	199
Vissenbjerg	587	Broager	198
Skærbæk	557	Høruphav	195
Haarby	527	Ullerslev	193
Rødding	525	Nørre Lyndelse	192
Bogense	503	Strib	138
Glamsbjerg	499	Nordby	109
Christiansfeld	497	Løjt Kirkeby	72
Ejby	455	Sønder Bjert	64

Pendling fra småbyer og landdistrikter

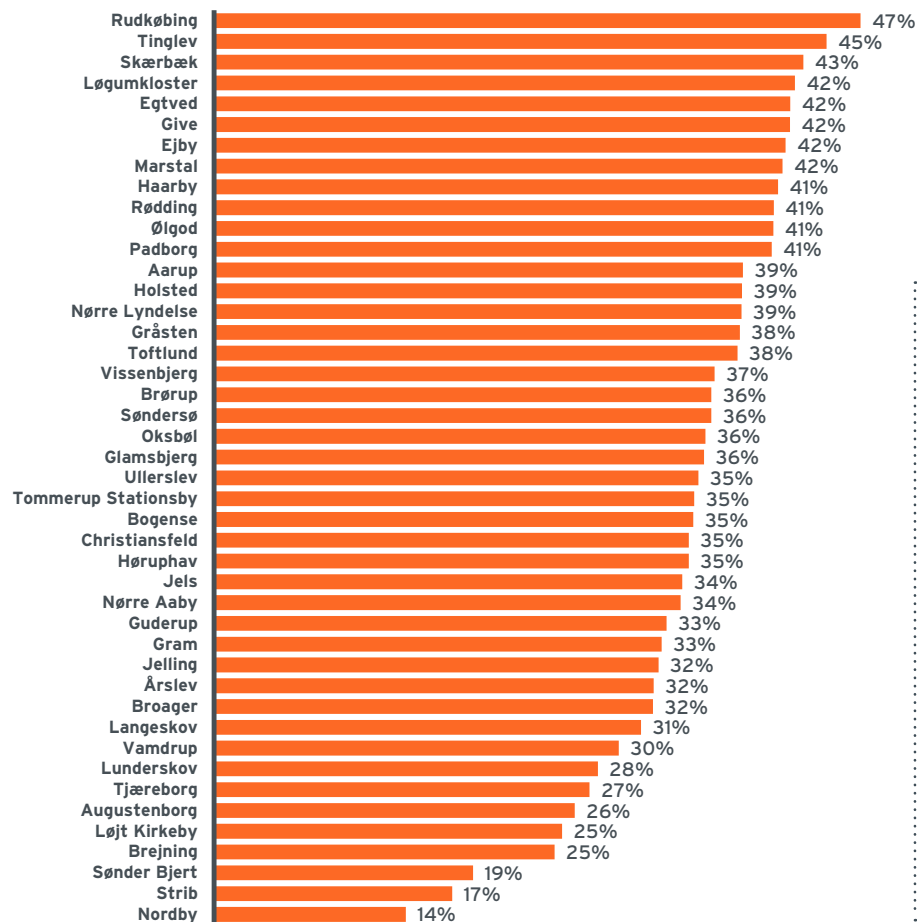
Arbejdspladserne i de mindre byer er vigtige som grundlag for beskæftigelsen i småbyer og landdistrikter. I alt pendler cirka 20.200 borgere bosat i landdistrikter eller småbyer til arbejde i de 44 mindre byer. Det svarer næsten til en by på størrelse med Haderslev. Med 1.440 indpendlere topper Padborg listen over flest indpendlere fra oplandet. Herefter følger Brørup, Gråsten og Rudkøbing, som hver modtager næsten 1.000 indpendlere fra småbyer og landdistrikter.

Tabellen viser antal indbyggere bosat i landdistrikter og småbyer, som pendler til de mindre byer. Definition af landdistrikter og småbyer findes i appendiks på side 35.

Kilde: Region Syddanmark og Danmarks Statistik

Andel arbejdspladser varetaget af indpendlere fra småbyer og landdistrikter

De mindre byer er i større eller mindre grad afhængige af arbejdskraften fra oplandet. 112 af byerne er mere end 4 ud af 10 arbejdspladser besat af beskæftigede fra småbyer og landdistrikter. I Rudkøbing og Tinglev er det næsten halvdelen.

Figuren viser andelen af arbejdspladser i byerne, der varetages af indpendlere fra småbyer og landdistrikter i 2019. Definition af landdistrikter og småbyer findes i appendiks på side 35.

Kilde: Region Syddanmark og Danmarks Statistik

Byens indbyggere

Dette afsnit går tæt på byernes indbyggere og ser på befolknings-sammensætningen samt forskelle i uddannelses- og indkomstniveau.

Nogle byer har mange indbyggere i den erhvervsaktive alder (25-66 år), mens andre byer har en stor andel af ældre over 67 år.

Særligt de stærke bosætningsbyer har en stor andel af indbyggere i den erhvervsaktive alder, hvilket blandt andet kan skyldes nem adgang til mange arbejdspladser. Lunderskov og Brejning toppe listen med 53 pct. af indbyggerne i alderen 25-66 år, mens Marstal, Rødding, Høruphav og Haarby har relativt færrest i den erhvervsaktive alder.

53%

I Brejning og Lunderskov er mere end halvdelen af indbyggerne (53 pct.) i den erhvervsaktive alder. Det er den største andel blandt de mindre byer

	Indbyggertal 2021	Andel 25-66 årige		Indbyggertal 2021	Andel 25-66 årige
Augustenborg	3.202	49%	Marstal	2.126	45%
Bogense	3.976	48%	Nordby	2.754	47%
Brejning	3.067	53%	Nørre Lyndelse	2.156	50%
Broager	3.220	51%	Nørre Aaby	2.979	51%
Brørup	4.602	51%	Oksbøl	2.818	48%
Christiansfeld	3.008	49%	Padborg	4.311	52%
Egtved	2.423	48%	Rudkøbing	4.530	48%
Ejby	2.153	51%	Rødding	2.720	44%
Give	4.509	49%	Skærbæk	3.153	47%
Glamsbjerg	3.293	49%	Strib	4.817	50%
Gram	2.506	49%	Sønder Bjert	2.009	50%
Gråsten	4.228	48%	Søndersø	3.319	49%
Guderup	2.394	49%	Tinglev	2.721	50%
Holsted	3.095	52%	Tjæreborg	2.907	49%
Høruphav	2.641	46%	Toftlund	3.247	47%
Haarby	2.477	46%	Tommerup Stationsby	2.491	50%
Jelling	3.607	49%	Ullerslev	2.685	49%
Jels	2.002	49%	Vamdrup	4.844	52%
Langeskov	4.152	51%	Vissenbjerg	3.214	51%
Lunderskov	3.060	53%	Ølgod	3.779	50%
Løgumkloster	3.550	48%	Årslev	4.113	51%
Løjt Kirkeby	2.281	47%	Aarup	3.233	49%

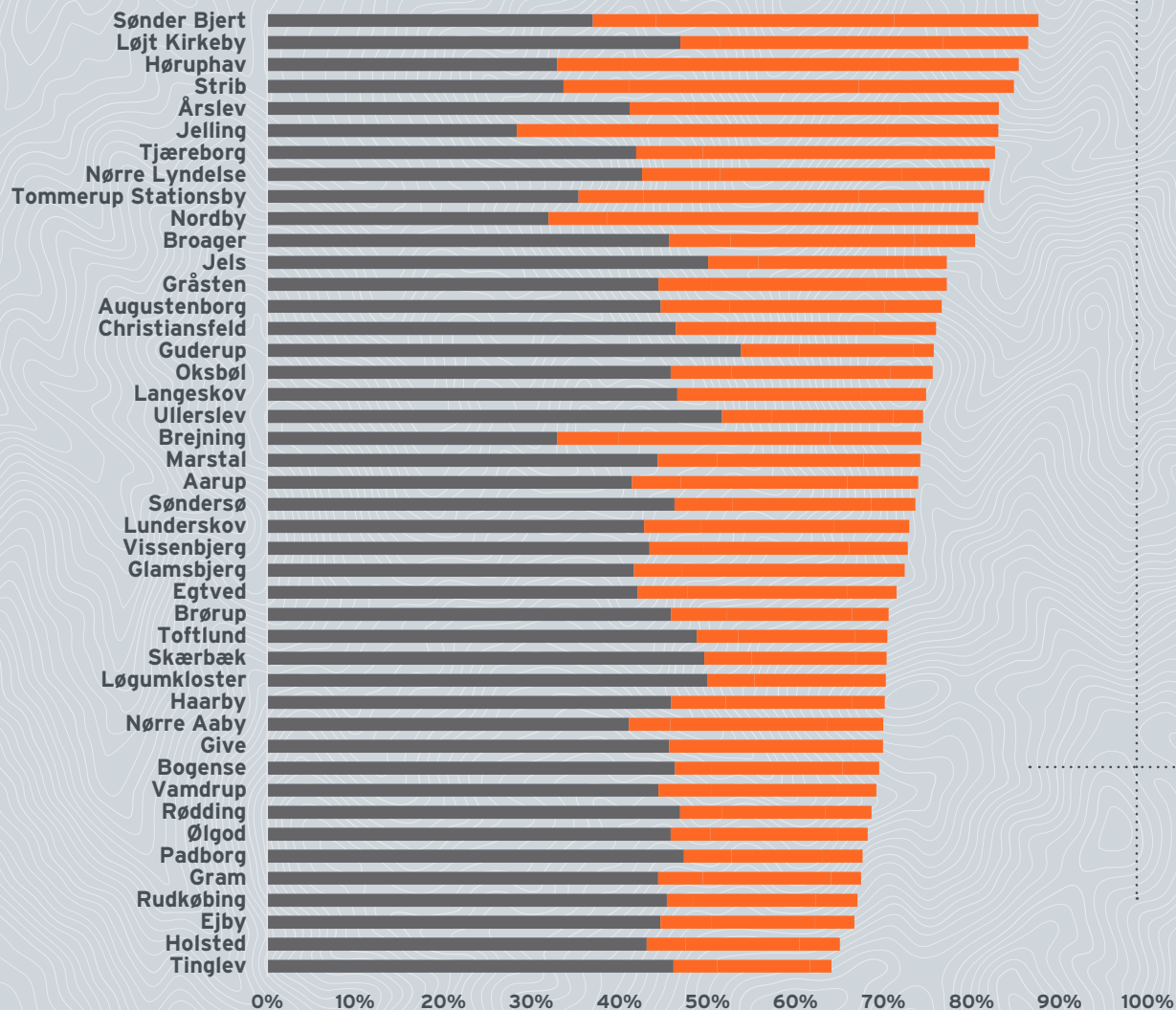
Figuren viser befolkningstal og andelen af indbyggere i den erhvervsaktive alder (25-66 år) i 2021.

Kilde: Region Syddanmark og Danmarks Statistik

Andel med erhvervsuddannelse og videregående uddannelse 2019

Stor forskel på uddannelsesniveaet

Uddannelsesniveaet varierer betydeligt mellem de mindre byer. Andelen af personer i den erhvervsaktive alder med en erhvervsfaglig uddannelse varierer fra 28 pct. til 54 pct. Forskellen er endnu større, når det gælder de videregående uddannelser (13 pct. til 48 pct.).

Flere byer i Sønderjylland og på Fyn har en høj andel af indbyggere med en erhvervsfaglig uddannelse. I Guderup, Ullerslev, Løgumkloster og Jels har mere end halvdelen af de 25-66 årige en erhvervsfaglig uddannelse som højest fuldførte uddannelse.

Tæt på større byer findes en række mindre byer med en høj andel af indbyggere med mellemlang eller lang videregående uddannelse. I top ligger Jelling med 48 pct., mens Høruphav og Strib følger efter med henholdsvis 45 pct. og 44 pct. Det er markant over gennemsnittet for både Syddanmark og hele landet, hvor andelen ligger på henholdsvis 39 pct. og 35 pct.

48%

I Jelling har 48 pct. af de erhvervsaktive indbyggere en mellemlang eller lang videregående uddannelse

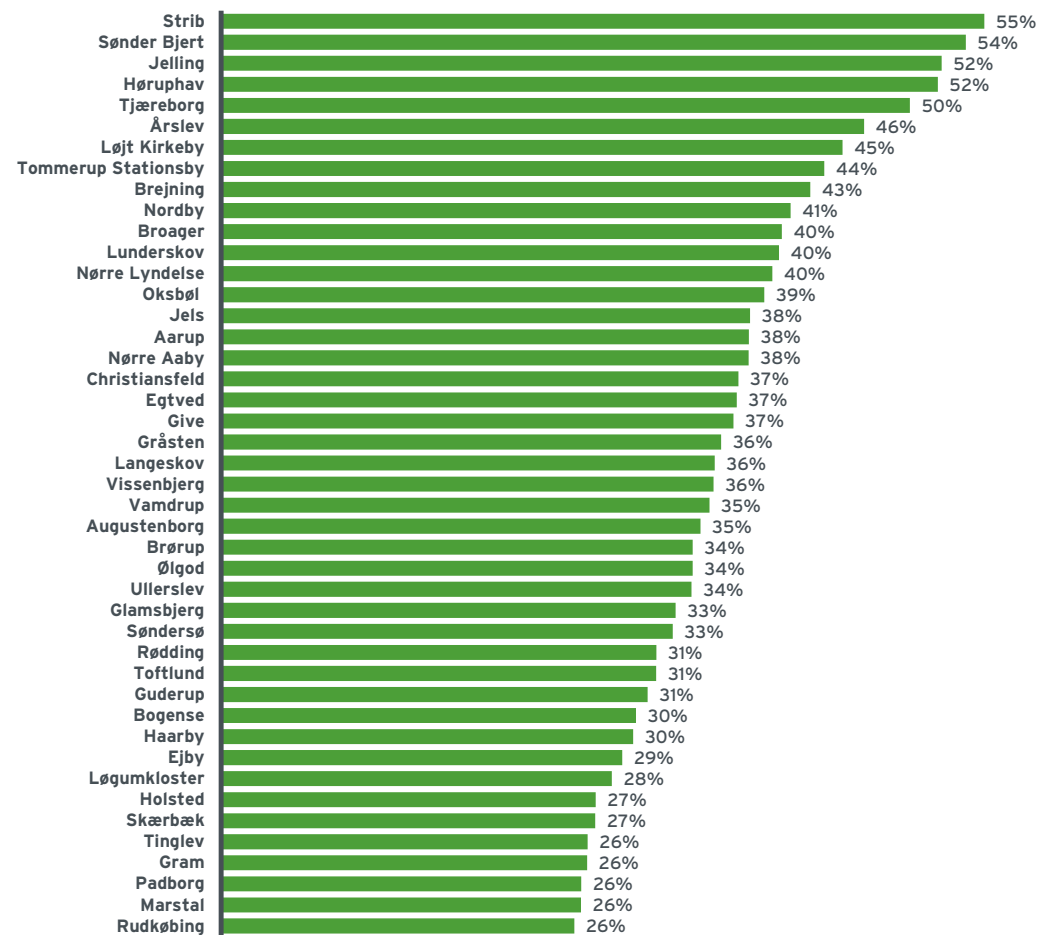
- Erhvervsfaglig uddannelse
- Videregående uddannelse

Figuren viser andelen af de 25-66 årige, der har en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, Danmarks Statistik og SAM-K/LINE

Andel 25-66 årige med indkomst over 400.000 kr.

Figuren viser andelen af byens indbyggere i den erhvervsaktive alder (25-66 år), der har en indkomst på mere end 400.000 kr. i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, Danmarks Statistik og SAM-K/LINE

Indkomst højest i byer med stor efterspørgsel

Af de 15 byer, der har den største andel af indbyggere med en indkomst på 400.000 kr. eller derover, er 11 kategoriseret som stærke bosætningsbyer.

Fem stærke bosætningsbyer - Gram, Ejby, Bogense, Rødding og Søndersø - er blandt de 15 byer, hvor andelen af indbyggere med indkomst på mindst 400.000 kr. er lavest. De fem byer har dog forskelligt niveau, hvad angår salgspriserne på ejendomme. Den gennemsnitlige salgspris i Ejby, Bogense og Rødding er relativ høj, mens huspriserne i Gram og Søndersø ligger på henholdsvis lavt og medium niveau.

Ressourcestærke byer

Fem byer - Strib, Årslev, Tommerup Stationsby, Brejning og Lunderskov - ligger som de eneste i top 15 blandt de mindre byer på følgende tre parametre: De har en høj andel af indbyggerne i den erhvervsaktive alder, en høj andel med mellemlang eller lang videregående uddannelse samt en høj gennemsnitlig indkomst blandt de 25-66 årige.

Tilgængelighed

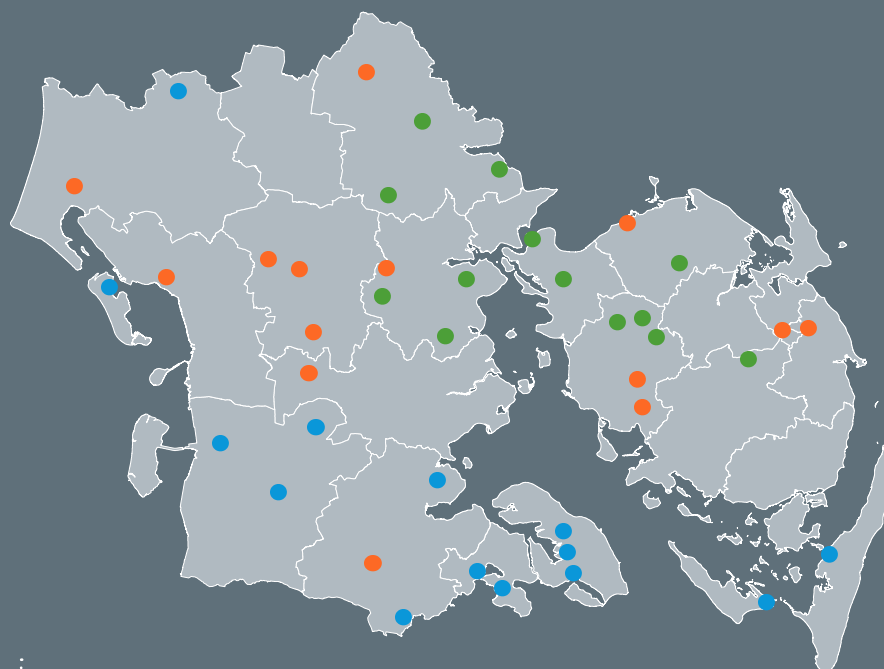
Byens tilgængelighed og adgang til arbejdspladser og uddannelser kan have indflydelse på efterspørgslen efter byen.

Nogle byer er placeret i eller på kanten af stærke arbejdskraftoplande, mens indbyggerne i andre byer har adgang til relativt få arbejdspladser inden for 30 minutter eller 60 minutter i bil.

Fra tusindvis til hundredetusindvis

Inden for en halv times kørsel kan indbyggerne i byerne nå mellem 1.500 og 287.900 arbejdspladser. I toppen ligger Ejby. Færrest arbejdspladser kan nås fra Marstal på Ærø. Halvdelen af de mindre byer har adgang til flere end 100.000 arbejdspladser inden for 30 minutter.

Spændet er endnu større, hvis man ser på adgang til arbejdskraft inden for en times kørsel. Fra Brejning nær Vejle kan borgerne nå cirka 567.000 arbejdspladser. Er man bosat i Marstal, kan man nå cirka 1.500 arbejdspladser inden for samme tidsrum.

Adgang til arbejdspladser inden for 30 minutter

Kortet viser adgangen til arbejdspladser inden for 30 minutter i bil fra centrum af byerne i 2021.

Kilde: Region Syddanmark, Danmarks Statistik og CVR.

● 124.800 til 287.900 arbejdspladser

● 49.700 til 124.799 arbejdspladser

● 1.500 til 49.699 arbejdspladser

8

Indbyggerne i otte af de mindre byer kan nå flere end 150.000 arbejdspladser inden for 30 minutter

I tabellen til højre vises, hvor mange arbejdspladser byerne kan nå inden for en halv time og en time i bil. Grundet dataforskel indgår arbejdspladser i Tyskland ikke i analysen. Brejning, Jelling, Strib og Ejby har adgang til særligt mange arbejdspladser både inden for 30 og 60 minutter.

10 af de mindre byer er placeret i den grønne kategori, både når det gælder adgang til arbejdspladser inden for 30 og 60 minutter. De samme byer, med undtagelse af Christiansfeld, har også en samlet høj efterspørgsel. Adgang til mange arbejdspladser ser derfor ud til at have positiv indflydelse på byens efterspørgsel.

Nogle byer efterspørges mere end adgang til arbejdspladser lægger op til

På trods af, at adgang til mange arbejdspladser ser ud til at have positiv virkning på efterspørgslen, er der alligevel byer, som efterspørges mere end deres placering lægger op til.

Ses der på den samlede adgang til arbejdspladser inden for 30 og 60 minutter., er der 15 byer, der har en højere efterspørgsel, end der kan forventes i forhold til byens placering. Det gælder især Nordby og Høruphav.

Potentiale for større efterspørgsel

Enkelte af byerne efterspørges mindre end deres beliggenhed lægger op til i forhold til adgangen til arbejdspladser. Det gælder blandt andet Christiansfeld og Holsted. Det kan indikere, at disse byer har et stort udviklingspotentiale på grund af deres placering.

Indeling i kategorier - Adgang til arbejdspladser og samlet efterspørgsel

- 15 højeste - grøn
- 15 midterste - orange
- 14 laveste - blå

Tabellen viser adgangen til arbejdspladser inden for 30 minutter og 60 minutter i bil i 2021. På grund af blandt andet dataforskel indgår arbejdspladser i Tyskland ikke i analysen. Det betyder, at arbejdspladspotentialet er undervurderet for indbyggerne i de byer, der kan nå den tyske grænse inden for 60 minutter i bil.

Kilde: Region Syddanmark, CVR

	Adgang til arbejdspladser 0-30 min.	Adgang til arbejdspladser 60 min.	Samlet efterspørgsel
Brejning	160.365	567.443	Høj
Jelling	126.717	551.467	Høj
Give	124.686	545.003	Høj
Ejby	287.863	537.195	Høj
Strib	189.022	535.012	Høj
Jels	117.002	488.739	Høj
Egtved	131.640	457.215	Høj
Sønder Bjert	125.204	428.726	Høj
Nørre Aaby	212.797	426.164	Høj
Christiansfeld	153.941	415.049	Medium
Vamdrup	130.101	413.893	Høj
Lunderskov	97.960	404.422	Høj
Brørup	123.138	337.492	Medium
Bogense	61.508	315.573	Høj
Nørre Lyndelse	203.415	312.850	Høj
Aarup	179.659	304.703	Høj
Vissenbjerg	183.596	296.586	Medium
Rødding	64.457	293.151	Medium
Holsted	103.239	279.260	Lav
Ullerslev	124.786	275.695	Medium
Tommerup Stationsby	143.926	269.807	Medium
Gram	52.764	266.046	Høj
Ølgod	30.462	260.896	Lav
Glamsbjerg	111.221	255.683	Medium
Søndersø	122.540	252.197	Høj
Langeskov	136.174	250.247	Medium
Haarby	78.086	238.083	Medium
Årslev	145.434	236.435	Høj
Toftlund	48.684	230.428	Lav
Tjæreborg	72.447	212.500	Høj
Løjt Kirkeby	47.522	192.688	Medium
Padborg	47.030	164.363	Lav
Tinglev	63.869	163.501	Lav
Skærbæk	18.589	157.363	Medium
Løgumkloster	25.310	157.275	Lav
Rudkøbing	24.409	146.279	Medium
Gråsten	49.648	141.797	Medium
Nordby	45.944	121.627	Høj
Oksbøl	53.494	115.982	Medium
Broager	47.608	105.492	Medium
Guderup	28.440	84.781	Lav
Høruphav	41.692	80.237	Høj
Augustenborg	48.870	79.508	Medium
Marstal	1.489	1.489	Lav

	Adgang inden for 30 min.		Adgang inden for 30-60 min		Adgang inden for mere end 60 min.	
	Gym	Erhverv	Gym	Erhverv	Gym	Erhverv
Augustenborg	66%	63%	34%	37%		
Bogense	59%		41%	67%		33%
Brejning	16%	17%	84%	83%		
Broager	27%		73%	100%		
Brørup	82%	81%	18%	19%		
Christiansfeld	52%	21%	49%	79%		1%
Egtved	27%	59%	73%	41%		
Ejby	17%	17%	83%	83%		
Give			97%	97%	3%	3%
Glamsbjerg	100%	100%				
Gram	37%		63%	100%		
Gråsten	15%	36%	85%	64%		
Guderup	64%	50%	36%	50%		
Holsted	36%	35%	64%	65%		
Høruphav	96%	89%	4%	11%		
Haarby	76%	72%	24%	28%		
Jelling	45%	40%	55%	60%		
Jels	26%		74%	99%		1%
Langeskov	67%	64%	33%	36%		
Lunderskov	63%	76%	37%	24%		
Løgumkloster	16%	2%	84%	98%		
Løjt Kirkeby	96%	99%	4%	1%		
Marstal	97%		3%			100%
Nordby			59%	59%	41%	41%
Nørre Lyndelse	88%	64%	12%	36%		
Nørre Aaby	28%	28%	72%	72%		
Oksbøl			100%	100%		
Padborg			69%	93%	31%	7%
Rudkøbing	12%		88%	100%		
Rødding	8%		92%	100%		
Skærbæk			96%	99%	4%	1%
Strib	40%	40%	60%	60%		
Sønder Bjert	97%	97%	3%	3%		
Søndersø	100%	9%		91%		
Tinglev			100%	100%		
Tjæreborg	88%	32%	12%	68%		
Toftlund	100%			73%		27%
Tommerup Stationsby	68%	65%	32%	35%		
Ullerslev	53%	52%	47%	48%		
Vamdrup	44%		57%	97%		3%
Vissenbjerg	52%	50%	48%	50%		
Ølgod	28%		69%	96%	3%	4%
Årslev	98%	12%	2%	88%		
Aarup	74%	20%	26%	80%		

De 15-20 åriges adgang til gymnasier og erhvervsuddannelser 2021

Adgang til erhvervsuddannelse

På tværs af byerne er der stor forskel på, hvor hurtigt byernes 15-20-årige indbyggere kan nå minimum én erhvervsuddannelse. I Glamsbjerg, Løjt Kirkeby og Sønder Bjert kan næsten alle byens 15-20 årige nå en erhvervsuddannelse inden for 30 minutters offentlig transport.

I 16 af byerne kan ingen af de 15-20 årige nå en erhvervsuddannelse inden for 30 minutter.

Adgang til gymnasiale uddannelser

Tilgængeligheden til de gymnasiale uddannelser er samlet set bedre sammenlignet med tilgængeligheden til erhvervsuddannelserne. Dog er der seks mindre byer, hvor ingen af de 15-20 årige kan nå mindst én gymnasial uddannelse inden for en halv time.

Tabellen viser, hvor stor en andel af de 15-20-årige, der med offentlig transport kan nå minimum en gymnasial eller erhvervsuddannelse inden for henholdsvis 30 minutter, 30-60 minutter og mere end 60 minutter i 2020.

Kilde: Region Syddanmark og Rejseplanen.dk

Byens servicetilbud

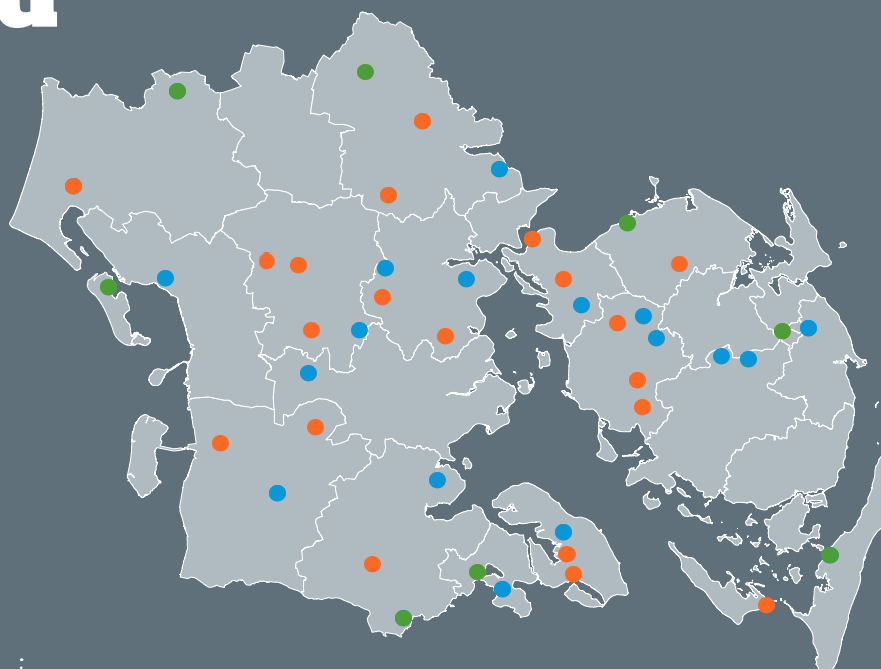
Efterspørgslen efter en by afhænger ofte af, hvorvidt den udbyder forskellige former for servicetilbud. Detailhandel, fritids- og sundhedstilbud kan være med til at holde liv i en by. Samtidig er den lokale købmand, dagligvareforretningen, håndboldklubben eller biblioteket måske stedet, hvor mange borgere mødes.

Detailhandel

Byerne har alle en lokal købmand eller et lille supermarked, men der er stor forskel på, hvor omfattende detailhandlen er.

I dette afsnit kategoriseres byerne efter, hvorvidt der er tale om handelsbyer, byer med en mindre detailhandel eller byer med begrænset detailhandel.

Otte af byerne karakteriseres som handelsbyer og er kendetegnet ved et bredt udvalg af dagligvareforretninger og specialbutikker. Indbyggere fra nærtliggende områder tager til handelsbyerne, hvor de får adgang til et større udvalg af detailhandelsvarer. Eksempler på handelsbyer er Give, Rudkøbing og Gråsten.

Udbud af detailhandel 2020

Kortet viser, hvorvidt byerne er handelsbyer, byer med en mindre detailhandel eller byer med begrænset detailhandel i 2020.

Kilde: Region Syddanmark og CVR

- Handelsbyer: 65 eller flere årsværk i alt samt en specialbutikandel på mere end 25 pct.
- Byer med en mindre detailhandel: Fra 38 til 64 årsværk
- Byer med begrænset detailhandel (Dagligvareby): Færre end 37 årsværk

8

Otte af de mindre byer er handelsbyer

Detailhandel

Størstedelen af byerne med begrænset detailhandel er stærke bosætningsbyer. Byer beliggende nær større byer har typisk en mindre detailhandel end byer med stor afstand til nærmeste større by. Et eksempel er Brejning, der kun har 18 arbejdspladser (årsværk) i byens detailhandel. Til gengæld har Brejnings indbyggere kort afstand til et bredt udvalg af dagligvare- og specialbutikker i Fredericia og Vejle.

De otte handelsbyer - Give, Nordby, Langeskov, Rudkøbing, Ølgod, Padborg, Gråsten og Bogense - efterspørges i både høj, medium og lav grad, så der ser ikke ud til at være sammenhæng mellem at være en handelsby og graden af den samlede efterspørgsel efter byen.

Tabellen til højre viser antallet af årsværk inden for detailhandlen. Størrelsen af byens detailhandel tager udgangspunkt i, hvor mange arbejdspladser (årsværk) den enkelte by har i dagligvarebutikker og i specialbutikker. Er der flere end 65 årsværk inden for detailhandlen, vurderes byen til at have en stærk detailhandel. Omvendt er der tale om en ikke udpræget handelsby, såfremt byen har færre end 36 årsværk i detailhandlen.

Detailhandel i alt - Farvekoder

Grøn: 65 eller flere årsværk i alt

Orange: 37-64 årsværk

Blå: 36 eller færre årsværk

Specialbutikandel - Farvekoder

Grøn: 15 øverste - 22 pct. eller derover af arbejdspladserne i samlet detailhandel

Orange: 15 midterse - 10-21 pct. af arbejdspladserne i samlet detailhandel

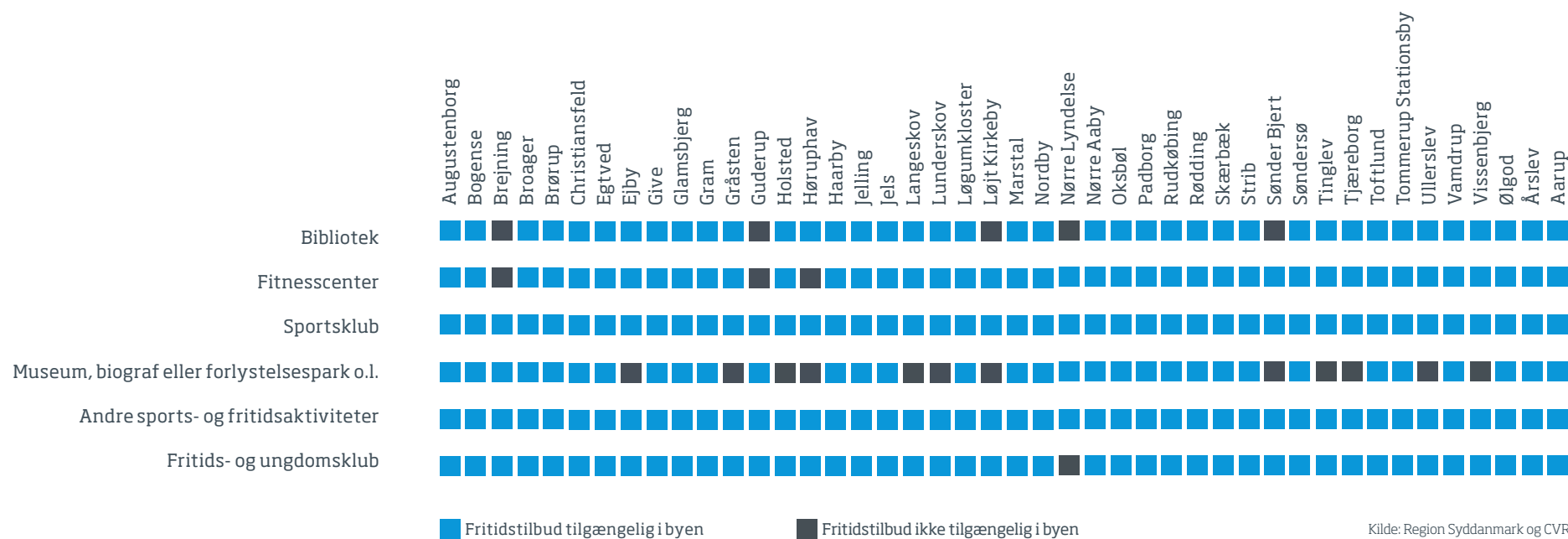
Blå: 14 laveste - 9 pct. eller derunder af arbejdspladserne i samlet detailhandel.

Kilde: Region Syddanmark, CVR og Danmarks Statistik

	Årsværk i dagligvarebutikker	Årsværk i specialbutikker	Detailhandel i alt - Årsværk	Specialbutikandel
Give	73	35	108	32%
Rudkøbing	70	24	94	25%
Gråsten	59	25	84	30%
Nordby	48	27	75	36%
Ølgod	45	30	75	40%
Bogense	51	24	75	32%
Langeskov	47	26	73	36%
Padborg	42	23	65	36%
Søndersø	74	11	85	13%
Brørup	55	12	67	18%
Toftlund	39	25	64	39%
Vamdrup	47	17	64	26%
Aarup	44	20	64	31%
Glamsbjerg	40	20	60	34%
Haarby	49	8	57	15%
Skærbæk	46	9	54	16%
Marstal	45	8	53	15%
Høruphav	51	0	51	0%
Christiansfeld	40	11	51	21%
Rødding	25	21	46	46%
Egtved	42	4	46	9%
Holsted	39	4	43	9%
Jelling	39	2	41	6%
Oksbøl	38	2	40	5%
Strib	34	5	39	13%
Nørre Aaby	34	4	38	10%
Tinglev	33	4	37	11%
Augstenborg	29	8	37	22%
Årslev	29	6	35	16%
Ejby	20	13	33	39%
Broager	31	2	33	5%
Løgumkloster	29	3	32	10%
Ullerslev	29	1	30	4%
Gram	23	6	29	21%
Tommerup Stationsby	24	4	28	15%
Jels	27	1	28	4%
Løjt Kirkeby	27	0	27	0%
Guderup	26	0	26	1%
Vissenbjerg	22	2	24	8%
Tjæreborg	21	0	21	1%
Lunderskov	18	2	20	9%
Brejning	17	1	18	7%
Nørre Lyndelse	14	2	16	13%
Sønder Bjert	10	2	12	17%

Fritidstilbud

Fritidstilbud i byerne

Et stærkt lokalsamfund afhænger ofte af et stærkt foreningsliv og med et udvalg af sports- og fritidstilbud. På tværs af byerne er der store forskelle i hvor mange og hvilke fritidstilbud, der er til stede.

Alle byer kan tilbyde en form for sportsaktivitet, andet fritidstilbud eller kulturaktivitet. Sportsklubber og andre sports- og fritidsaktiviteter findes i alle byer. 29 af de 44 byer kan tilbyde aktiviteter inden for alle seks kategorier.

 Servicetilbud tilgængelig i byen
 Servicetilbud ikke tilgængelig i byen

Kilde: Region Syddanmark og CVR

Kilde: Region Syddanmark og CVR

Let adgang til skole, børnepasning og læge kan have positiv indflydelse på efterspørgslen efter den enkelte by. Derfor måles der på, hvorvidt syv udvalgte servicetilbud er til stede i hver enkel by. Det drejer sig om børnehave, folkeskole, læge, tandlæge, plejehjem eller dagcenter samt fysio- og ergoterapeut.

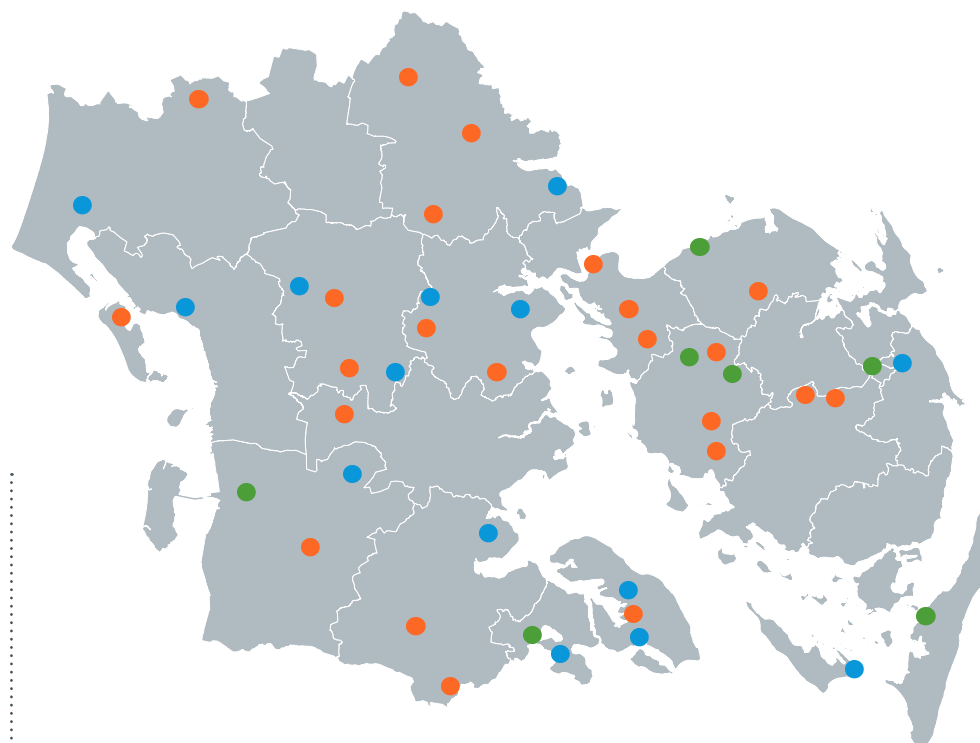
Byens sundhedstilbud

Forskellige sundhedstilbud i byerne

Adgang til sundhedstilbud har ofte indflydelse på efterspørgslen efter byen. Det gælder blandt andet centerbyer, hvor indbyggere i småbyer og landdistrikter fra oplandet tager til byen for at drage nytte af de tilbud, de ikke selv har adgang til i deres nærområde. Sundhedstilbud dækker over alment praktiserende læge, tandlæge og fysio- og ergoterapeut.

I alle 44 byer har borgerne adgang til flere former for sundhedstilbud. Kun Brejning og Tjæreborg har ikke adgang til en almen praktiserende læge i byen. I fem byer er der ikke en tandlæge. Kun Tjæreborg, Augustenborg, Broager og Lunderskov har ikke en fysio- eller ergoterapeut i byen.

I flere byer er der flere end 10 forskellige sundhedstilbud. Bogense og Langeskov topper listen med henholdsvis 16 og 14 tilbud, mens der i Lunderskov og Tjæreborg findes to sundhedstilbud i byen.

- Flere end 10 sundhedstilbud i alt
- 6-10 sundhedstilbud i alt i byen
- 5 eller færre sundhedstilbud i alt i byen

Tilgængelige sundhedstilbud i byerne 2020

Kortet viser, hvor mange sundhedstilbud der findes i byerne i 2020. Data er baseret på udtræk fra CVR-registret. Definition af sundhedstilbud kan findes i appendiks på side 34.

Kilde: Region Syddanmark og CVR

7

Syv af byerne
har flere end 10
sundhedstilbud

Oversigt over byernes styrker og udfordringer

Tabellen viser en samlet oversigt over de enkelte byers styrker og mulige udfordringer i forhold til de variable, der er anvendt i analysen.

Appendiks

De 44 mindre byer er belyst inden for følgende udvalgte temaer:

- Efterspørgsel efter byen
- Byens arbejdspladser
- Byens indbyggere
- Byens tilgængelighed
- Byens servicetilbud

Afsnittet "Byens efterspørgsel" vurderer byens samlede efterspørgsel ud fra befolkningsudviklingen og den gennemsnitlige salgspris på ejendomme i perioden 2018-2021. Byens samlede efterspørgsel fungerer som et udtryk for den overordnede status i byen, herunder om der særligt er en positiv eller negativ udvikling, der enten kan styrke eller svække byens rolle over for omgivelserne. Den samlede efterspørgsel måles op mod resultaterne i de efterfølgende afsnit, der fungerer som forklaringsfaktorer på den overordnede status i den enkelte by.

I hvert afsnit er der tabeller, hvor byerne er opdelt i tre grupper ud fra en rangordning i forhold til den enkelte indikator. De tre grupper består af 15, 15 og 14 byer. Såfremt der er store niveauspring, huller eller flere ens værdier, er der taget stilling til, hvor grænsen mellem de forskellige grupper ligger. Ved enkelte indikatorer er der anvendt en anden inddeling. Det gælder blandt andet for kortet over tilgængelige sundhedstilbud i byen på side 31 og adgangen til arbejdspladser inden for 30 og 60 minutter på side 23 og side 24.

Enkelte byer i Syddanmark med 2.000-5.000 indbyggere er ikke medtaget i analysen. Byerne Taulov og Skærbæk (Fredericia Kommune) opfattes som funktionelle dele af Fredericia. Derfor er de to byer ikke medtaget. Det samme gør sig gældende for Bellinge og Skt. Klemens i relation til Odense, Thurø By og Vindeby i forhold til Svendborg, Skibet i forhold til Vejle, Starup i forhold til Haderslev og Dybbøl i forhold til Sønderborg.

Salgspriser

Salgspriserne er beregnet ud fra salgspriser for gennemførte salg af ejendomme hentet fra Tingbogen. Gennemførte salg er stedfæstet til den enkelte adresse. Adresserne er udvalgt på baggrund af den geografiske afgrænsning af den enkelte by. Som afgrænsning af den enkelte by er der anvendt Danmarks Statistiks bypolygoner.

I beregningen af den gennemsnitlige salgspris er alle handler over 10.000.000 kr. og under 100.000 kr. frasorteret. Værdien for den enkelte by er beregnet som gennemsnittet af slutseddelbeløbet for handler i perioden fra 1. januar 2018 til 10. juni 2021.

Adgang til arbejdspladser

Det tilgængelige opland med personbil fra centrum i de 44 mindre byer er fastlagt ud fra en GIS-baseret netværksanalyse af vejnettet ud fra forudsætninger om vejtyper og gennemsnitshastigheder. Oplandene er beregnet for en rejsetid på henholdsvis 30 og 60 minutter. Inden for disse oplande er det muligt at sætte tal på antallet af arbejdspladser. Antallet af arbejdspladser er fastlagt på baggrund af dataudtræk fra CVR-registret (det Centrale Virksomhedsregister) pr. 1. kvartal 2021. CVR-registret er baseret på indmeldinger fra de enkelte virksomheder for en række oplysninger, herunder antal årsværk og branchekoder (DB07).

På grund af blandt andet dataforskelle indgår arbejdspladser i Tyskland ikke i analysen. Det betyder, at adgangen til antal arbejdspladser er undervurderet for indbyggere i de byer, der kan nå den tyske grænse inden for 60 minutter i bil.

Sundhedstilbud

Antallet af sundhedstilbud i byerne er baseret på dataudtræk fra CVR-registret. Typer af sundhedstilbud i de enkelte byer er baseret på branchekoder (DB07).

Sundhedstilbuddene er baseret på følgende branchekoder:

- 86.21.00 Alment praktiserende læge
- 86.90.20 Ergo- og fysioterapeut
- 86.23.00 Praktiserende tandlæge

Byens arbejdspladser

Antallet af arbejdspladser i byerne er baseret på udtræk fra CVR-registret. CVR-registret er baseret på indmeldinger fra de enkelte virksomheder for en række oplysninger, herunder antal årsværk. Antal arbejdspladser er opgjort som antal årsværk i hver enkel by i 2010 og 2020.

Sårbarhed over for eventuel lukning af største virksomhed

Data fra CVR-udtrækket af antal virksomheder og antal arbejdspladser anvendes til at se hvor stor en andel af den enkelte bys samlede antal arbejdspladser, der findes på den største private eller offentlige virksomhed i byen. Jo større en andel af arbejdspladser, der er samlet på én virksomhed, desto mere sårbar er byen, såfremt denne virksomhed lukker eller flytter i fremtiden.

Pendling til og fra byerne

Pendlingsdata er baseret på en særkørsel fra Danmarks Statistik, der viser ind- og udpendlere fra byer og landdistrikter. Et landdistrikt er karakteriseret ved et område, der ikke tilhører en by med minimum 200 indbyggere. Landdistriktet kategoriseres efter hvilken kommune, det tilhører. En småby dækker over byer med 200-1.999 indbyggere.

Byens servicetilbud

Byernes servicetilbud er beregnet ud fra dataudtræk fra CVR-registret. Udvalgte branchekoder udgør forskellige kategorier af servicetilbud.

Detailhandel og specialbutikker

Størrelsen af detailhandlen i hver af de 44 mindre byer beregnes ud fra antal årsværk inden for dagligvarer- og specialbutikker i byen. Byerne inddeles i typer af byer, alt efter hvor mange arbejdspladser (årsværk) byen har inden for detailhandlen, samt hvor stor en andel af byens samlede antal årsværk inden for detailhandlen, der arbejder i specialbutikker.

Definition af bytyper:

Handelsby: 65 eller flere årsværk i alt samt en specialbutikandel på over 25 pct.

Dagligvareby: Under 37 årsværk i alt

Ikke udpræget handelsby: Omfatter øvrige kombinationer

Kategorien 'Dagligvarer' er baseret på følgende branchekoder:

47.11.30 Discountforretninger

47.11.10 Købmænd og døgnkiosker

47.11.20 Supermarkeder

Kategorien 'Specialbutikker' er baseret på følgende branchekoder:

47.1.9.00, 47.2, 47.4 - 47.7

Branchekoderne dækker blandt andet over

- Diverse detailhandel
- Blomster- og planteforhandlere samt havecentre
- Slagter og fiskeforretninger
- Tøj-, lædervare- og skoforretninger
- Cykel- og knallertforretninger
- Boligtekstilforretninger

Byggemarkeder og værktøjsmagasiner samt apoteker er ikke medtaget i opgørelsen.

Børnepasning, skole og sundhedstilbud

Oversigt over tilgængelige tilbud inden for børnepasning, skole og sundhed er baseret på udtræk fra CVR-registret. Oversigten belyser ikke, hvor mange tilbud byen har tilgængelig inden for hver kategori. I stedet viser oversigten, hvorvidt der er mindst ét tilbud inden for de udvalgte kategorier.

Tilbuddene inddeles i følgende kategorier:

Aldersintegreret institution inkl. dagpleje og vuggestue - Branchekoder 88.91.50, 88.91.10 og 88.91.20

Børnehave - Branchekode 88.91.30

Folkeskole - Branchekode 85.20.10

Læge - Branchekode 86.21.00

Tandlæge - Branchekode 86.23.00

Plejehjem og dagcenter - Branchekoder 87.10.10 og 88.10.20

Fysio- og ergoterapeut - Branchekode 86.90.20

Fritidstilbud

Oversigten over fritidstilbud i de mindre byer er ligesom de øvrige servicetilbud baseret på udtræk fra CVR-registret.

Tilbuddene inddeles i følgende kategorier:

Bibliotek - Branchekode 91.01.10

Fitnesscenter - Branchekode 93.13.00

Sportsklub - Branchekode 93.12.00

Museum, biograf eller forlystelsespark o.l. - Branchekoder 91.02.00, 59.14.00 og 93.21.00

Andre sports- og fritidsaktiviteter - Branchekoder 96.04.00, 93.29.90 og 93.19.00

Fritids- og ungdomsklub - Branchekode 88.91.60

Flere af de mindre byer har fritidstilbud, der hører ind under et tilbud i en af de nærliggende større byer. Derfor er oplysninger om fritidstilbud fra CVR-udtrækket suppleret med oplysninger fra Google.

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

www.fremtidenssyddanmark.regionsyddanmark.dk